



KOHTUTÄITURITE JA PANKROTIALDURITE KODA

Vaike Murumets
Ühinguõiguse revisjoni komisjoni juhi asendaja
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 14.10.2019
Meie 6.11.2019 nr 3-1/12

Arvamused ja ettepanekud ühinguõiguse
revisjoni eelnõude kohta

Lugupeetav Vaike Murumets

Juurdelisatult esitame Teile Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja seisukohad ühinguõiguse revisjoni komisjonile arutamiseks esitatud eelnõude kohta.

1. Äriseadustiku muutmise eelnõu

Äriseadustiku § 136 muudatus osaühingu osakapitali miinimumnõude kaotamiseks ei ole põhjendatud. Muudatuse tulemuseks võib olla, et osaühingud viivad oma osakapitali miinimumini ning taolisel juhul ei ole pankrotimenetluses võimalik nõuda ei ühingu ega osakapitali sissemakse tegemata jätnud osanikult halduri tasu ega pankrotimenetluse kulutuste kandmist (vt ka äriseadustiku § 520' lg 2). Tagamaks pankrotimenetluse kulude katmine on ettepanek täiendada äriseadustiku § 176 lõikega 2 selliselt, et kui osanikud otsustavad pankrotiavalduse esitamise, peab osaühingu netovara olema vähemalt 2500 eurot või selle puudumisel tuleb vastav summa maksta pankrotiavaldusega kaasnevalt kohtu deposiiti. Sama märkus käib ka tulundusühistuseaduse § 1 lg 3 muutmise kohta.

Äriseadustiku § 157 täiendamine lõikega 6 ja § 278 lõikega 2, millise muudatusega nähakse ette vastavalt vähemusosanike õigus saada osaühingult või vähemusaktsionäride õigus saada aktsiaseltsilt seadusega ettenähtud suuruses dividendi olukorras, kus enamususosanikud või –aktsionärid ei otsusta dividendide maksmist, ei ole vältimatult ainuõige lahendus kõnealusele probleemile. Osanikule või aktsionärile antava õiguse nõuda teatud suuruses dividendi realiseerumine pankrotimenetluses muudab nõuete kaitsmise ja nõude suuruse määramise väga keeruliseks ja põhjendamatult täiendavaid vaidlusi tekitavaks (näiteks oludes, kus osanik või aktsionär nõuab sunddividende, mis jäid pankrotivõlgnikust ühingul välja maksmata varasemal tegevusperioodil).

Äriseadustiku § 170 lg 2 ja § 297 lg 1 muudatusega kaotatav üldine kvooruminõue osanike või aktsionäride üldkoosoleku otsustusvõimelisuse määramisel nõrgendab osanike võimalusi ühingu juhtimises realselt osaleda. Näiteks PankrS § 19 lg 1 või § 29 lg 9 alusel on võimalik rakendada pankrotistunud osaühingu osaniku või aktsiaseltsi aktsionäri ning § 110, § 113 ja § 114 alusel ka osaniku või aktsionäri vastu sanktsioone või esitada nende vastu nõudeid. Kavandatava muudatusega (kvooruminõude kaotamine) seatakse osanik või aktsionär olukorda, kus tal puudub reaalne võimalus osaleda ühingu

Registrikood: 74002523

juhtimises, küll aga peab hiljem taluma sanktsioone või kandma kulusid tema vastu esitatud nõuete täitmisel.

Täiendavalt tuleb esitada ettepanek äriseadustiku § 210 ja § 373 täiendamiseks, et oleks konkreetne tähtaeg, mille jooksul peavad likvideerijad esitama pankrotiavalduse. Näiteks „viivitamatult, aga mitte hiljem kui kahe kuu jooksul“.

Äriseadustiku § 213 ja § 376 võlausaldajatele antud tähtaeg teavitada likvideerijaid likvideeritava osahinguga või aktsiaseltsi vastu olevatest nõuetest nelja kuu jooksul teate avaldamisest on põhjendamatult pikk. Ettepanek on lühendada tähtaeg kahele kuule sarnaselt PankrS § 93 lõikele 1.

Äriseadustiku § 216 lg 3 ja § 379 lg 3 säte, et ilma kohtu loata ei tohi kuue kuu jooksul teha likvideeritava äriühingu osanikele või aktsionäridele väljamakseid, tuleks muuta ja seda kohtu luba vajava perioodi pikkuseks neli kuud. Pooleaastane viivitus aitab kaasa juhatuse liikme vastu võimaliku nõude pööramise aegumisele.

Eelnõus vajavad täiendavalt analüüsimist osahinguga ja aktsiaseltsi likvideerijate kohta esitatavad nõuded. Likvideerijate üle puudub praegu kvaliteedikontroll ning sageli määratakse likvideerijateks variisikud, kes sisulist vastutust likvideerimistoimingute eest ei kannu ja võlausaldajate huvid jäävad toimingute tegemata jätmise või tähtaegade eiramise tõttu likvideerimismenetluses kaitseta. Samuti ei toimi tegelikkuses äriseadustiku § 206 lg 2 ja § 369 lg 2 nõue, et vähemalt ühe likvideerija elukoht peab olema Eestis. Ettepanek on, et likvideerijaks tohib olla kas ühingu juhatuse liige või Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja liige.

2. Äriregistri seaduse eelnõu

Äriregistri seadustiku § 16 alusel ajutise halduri või pankrotihalduri nime ja kontaktandmete avaldamine äriregistri kaardil on põhjendatud. Ettepanek on, et sarnaed andmed oleksid avaldatud ka pankrotistunud FIE-de korral. Lisaks võiks taoline kanne olla pankrotihaldurile õiguslikuks aluseks saada krediidasutusest õigus võlgniku pangakontode käsutamiseks. Märgime siinkohal, et krediidasutused on pöördunud Koja poole sooviga leida lahendus pankrotimenetluses olevate või pankrotistunud füüsiliste isikute andmete saamiseks masinloetaval kujul. Praegune võimalus otsida andmeid Ametlikest Teadaannetest võimaldab vaid andmete käsitsi otsimist. Praktiline vajadus on ilmnenud juhtumitest, kus pankrotivõlgnik avab pangakonto krediidasutuses pärast tema pankroti väljakuulutamist ning krediidasutus ei ole teadlik ega saa ka operatiivselt kontrollida pangakonto avamisel ega teostada kliendiandmete automaatset seiret hiljem, kas klient on kuulutatud pankrotis olevaks või on tal keelatud ilma ajutise halduri nõusolekuta pangakontol oleva vara käsutamine. Ettepanek on luua probleemi lahendamiseks kas maksejõuetusregister või avaldada füüsiliste isikute pankrotiandmed analoogiliselt äriregistri seaduse § 16 loetelule ka rahvastikuregistris.

Ettepanek on muuta seaduse praegust ülesehitust erinevate muude isikute kohta registrisse kantavate täiendavate andmete osas (§§ 17, 19, 20, 21, 22 ja 23). Et oleks paremini arusaadav, tuleks sätestada erinevate isikute kohta registriandmete täisloetelu.

Äriregistri seaduse § 30 alusel eraõigusliku juriidilise isiku juhatuse liikmete ametiaja kestuse ja tegelike kasusaajate andmete määramine juurdepääsupiiranguga andmeteks tunduvad olema vastuolus rahapesu reeglitega. Rahandusministeerium on välja töötanud rahapesu ja terrorismi rahastamise seaduse muutmise eelnõu, mille kohaselt peavad tegeliku kasusaaja andmed olema avalikud ja kõikidele üheselt selged. Lisaks peab

kohustatud isik saama andmete ebaõigsuse avastamisel kanda äriregistrisse vastava märke. Kuigi seletuskirja kohaselt on ühinguõiguse revisjoni töөрühma seisukohalt küsitav tegelike kasusaajate piiratu avalikustamine äriregistri infosüsteemis RahaPTS § 78 lg 1 järgi, kui direktiivi 2015/849 art 30 lg 5 näeb ette andmete kättesaadavuse vaid õigustatud huvi korral, tuleb silmas pidada, et kohustatud isikute ring on väga lai ning andmete kolmandate isikute eest varjamisel tuleb tagada tasuta ja igakordse põhjendamise vajadust välistav juurdepääs registriandmetele kõikide kohustatud isikute jaoks (täiendada ka § 35 loetelu).

Arusaamatuks jääb eelnõu § 32 järgne võimalus mittetulundusühingutele ja sihtasutustele, kes ei tegutse avalikes huvides, taotleda juurdepääsupiirangut äriregistrile esitatud andmetele ja dokumentidele. Taoline säte ei ole kooskõlas maksejõuetuse varajase märkamise põhimõtetega ega toeta võlausaldajate võimalusi ühinguga kontakteerumiseks või ühingu vastu pankrotiavalduse esitamiseks. Eelnõu seletuskirjas kirjeldatud risk, et „isikul on põhjendatud huvi mitte avalikustada oma seost mõne konkreetse mittetulundusühinguga“, on sageli seotud täitemenetlusest kõrvalehoidmisega ning mittetulundusühingute kattevarjus oma eraeluliste tehingute tegemisega.

Äriregistri seaduse § 38 lg 3 loetellu tuleb lisada ka pankrotihaldur. Eelnõule on vajalik lisada ka ministri määruse eelnõu, millega määratakse äriregistri seaduse § 38 lg 3 p 5 alusel asutused ja isikud, kes on vabastatud tasu maksmisest.

Äriregistri seaduse eelnõu § 66 lõikes 4 tuleb lisada majandusaasta aruande esitamise tõttu äriühingu registrist kustutamise välistava asjaoluna ka pankrotiavalduse esitamist ühingu vastu. Nii välistatakse juhtumid, kus näiteks pankrotiavaldu on küll esitatud, kuid kohus ei ole jõudnud veel ajutist haldurit nimetada või on muud põhjused, miks pankrotimenetluses olev ühing ei ole esitanud registripidajale ei majandusaasta aruannet ega mõjuvat põhjust selle esitamata jätmise kohta.

3. Pankrotiseaduse muutmise seadus

Ettepanek täpsustada pankrotiseaduse § 29 lg 8 lauset „Kui pankrotimenetluse raugemisel on võlgnikul mingi vara, makstakse sellest kõigepealt ajutise halduri tasu ja kaetakse vajalikud kulutused“, kuidas ajutine haldur tehniliselt raha kätte saab. Pankrotimenetluse raugemisel täitemenetlus jätkub ning raha kasutatakse sissenõudja nõude katteks. Seadusega on vaja reguleerida, et ajutise halduri tasu ja kulude osas arestipandiõigus lõpeb ja selle väljamaksmiseks ei ole vaja sissenõudja ja / või täituri nõusolekut.

Pankrotiseaduse § 29 lg 8' ja § 160 lg 4 tuleb täiendada pankrotihalduri kulude katmist tagavate sätetega. Ettepanek on, et kohus peab kulude katteks välja mõistma summa konkreetsetelt isikutelt, millega oleks kohtulahend täitedokumentiks. Näeme antud sätte muutmata jätmisel probleemi, et reaalsuses ei suuda pankrotihaldur saada hüvitust erinevate kohtumenetluste tõttu tekkiva täiendava töökoormuse eest (nt kohtuistungitel osalemine, dokumentide menetlemine jm). Ettepanek on, et pankrotihalduri tegevuse ja kulud hüvitab see isik, kes on huvitatud sellest, et äriregistris püsiks äriühing, mille pankrotimenetlus on raugemisega lõppenud. Täiendavat selgitust vajab ka, kuidas saab haldur teada võlgniku osalemisest vahekohtumenetluses, et saaks kinnitada taolise puudumist. Kuna vahekohtumenetlustest või nende puudumisest ei ole võimalik teada saada (vahekohtuid on arvukalt ja vahekohtu- või kohtumenetlused võivad toimuda ka välisriigis), siis tõenäoliselt ei olegi halduril võimalik kinnitust anda ja säte kaotab oma mõtte.

Pankrotiseaduse § 153 täiendamine uue rahuldamisjärguga ei ole põhjendatud. Alati ei ole võimalik otseselt kinnitada, et nõue tuleneb juriidilise isiku juhatuse liikme, osaniku või aktsionäri antud laenust või muust samaväärsest tehingust ning kavandatud kujul nõude järgu alandamine tekitab täiendavaid menetlust aeglustavaid vaidlusi. On oht, et nõudeid hakatakse kõrgema järgu tagamise nimel mitmete tehingutega hägustama, mis muudab pankrotimenetluse veelgi komplitseeritumaks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mati Kadak

Esimees

Jaan Lõõnik, jaan.loonik@kpkoda.ee